

Jornada de formació de consiliaris i consiliàries d'ACO

«Sostenir-nos en l'esperança»

Barcelona, 1 de març de 2025

1. Introducció

Un agraïment sincer per la petició que se m'ha fet. A mi particularment aquestes coses m'ajuden a recuperar i actualitzar reflexions d'aquelles que han de ser perennes. Per això recupero coses que ja havia fins i tot escrit i miro de posar-les al dia d'avui.

Què presentaré? Primer de tot una reflexió sobre l'acolliment (ja n'havia escrit coses), tot i que també el podem anomenar acompanyament, sosteniment dels militants per part dels consiliaris i consiliàries... En segon lloc una reflexió sobre l'esperança, amb la convicció fonamental que només l'esperança té futur. I acabaré passant de l'esperança a la joia per entrar així en el Jubileu que se'ns proposa convençuts que som pelegrins d'esperança.

2. L'acolliment (acompanyament, sosteniment)

Em sembla molt interessant començar fent una mirada al concepte acolliment a partir del que genèricament diuen els diccionaris. La sorpresa és que el concepte té una doble accepció i –com espero poder mostrar– les hem de tenir en compte ambdues perquè ens aportaran coses complementàries.

Diu el diccionari que acollir és «rebre (algú que es presenta), especialment admetre'l a casa nostra, en la nostra companyia» i, tot seguit, diu que és també «prendre de tal o tal manera (una nova, una demanda, una opinió, una doctrina, un consell, etc).»

Prenent la primera accepció hom s'adona que l'acolliment està estretament lligat al concepte d'hospitalitat. En l'acolliment, doncs, sempre hi ha dos subjectes, un d'actiu –el qui acull– i un de passiu –el qui és acollit–. No costa massa veure que els evangelis remarquen aquesta manera de ser de Jesús, ben activa. És acollidor, rep tothom, es troba amb tothom, no refusa ningú, sigui qui sigui, estigui en la situació que estigui. Però també trobem moltes vegades i de manera molt destacada els moments en què l'acolliment, en aquest sentit hospitalari, es fa amb la persona de Jesús, és a dir, quan ell n'és el subjecte passiu, és el qui rep l'acolliment.

El que passa és que molt sovint aquests dos moments acostumen a ser successius, a produir-se l'un després de l'altre, i normalment el segon per causa del primer. Així Jesús passa de ser el qui acull a ser acollit, de ser subjecte actiu a ser subjecte passiu en l'acolliment. Per prendre'n només algun exemple, podem recordar com Jesús acull la dona samaritana a la vora del pou de Jacob (Jn 4,7), i el relat acaba dient que «quan els samaritans anaren a trobar-lo, li pregaven que es quedés amb ells. I s'hi va quedar dos dies» (Jn 4,40). O quan acull Zaqueu, aquell que «buscava de veure qui era Jesús, però la gentada li ho impedia, perquè era petit d'estatura»; «quan Jesús va arribar en aquell indret, alçà els ulls i li digué: Zaqueu, baixa de pressa, que avui m'haig d'hostatjar a casa teva» (Lc 19,3-6).

Jesús acull i és acollit. Quan ell acull l'altre, és l'altre que acaba acollint-lo a ell. És tant sorprenent aquesta manera de ser de Jesús, i deu ser tan central en la seva vida, que ell mateix la converteix en manament als seus seguidors: «Qui us acull a vosaltres, a mi m'acull,

i qui m'acull a mi, acull el qui m'ha enviat» (Mt 10,40). Acolliu i deixeu-vos acollir. La primera comunitat cristiana ho va entendre i ho va practicar. En tenim exemples a dojo. Deixem constància només de l'agraïment de Pau: «em vau acollir com si fos un àngel de Déu o Jesucrist mateix» (Ga 4,14).

Però encara val la pena destacar una altra característica, potser la més fonamental. És la universalitat del gest de l'acolliment fet per Jesús. És a dir, la sorpresa no és que Jesús tingui una actitud d'acolliment, sinó que ho faci de manera especial i manifesta amb aquells que ningú no acollia, els pecadors, els marginats, els pobres, amb tota la llista de grups de persones que això comportava: vídues, orfes, dones, infants, pobres, pecadors, malalts, leprosos... No és gens estrany que aquest sigui el resum, una mena de *leitmotiv* de tota la predicació de Jesús i de la seva manera de ser tan diferent dels altres i tan nova: «aquest home acull els pecadors i menja amb ells» (Lc 15,2), deien de Jesús. I per això provoquen que els expliqui la paràbola del fill pròdig (Lc 15,11-32), després d'haver parlat de l'ovella i la dracma perduda (Lc 15,3-10).

Jesús és així –ens està explicant amb la paràbola– perquè Déu és així: per això acull tothom, i d'una manera especial els marginats. És la conseqüència lògica del seu missatge. Si Déu és Pare, és Pare de tots, sobretot i especialment és pare «d'aquells que no tenen pare», perquè si no ho és de tots, no és veritablement Pare. Aquesta és la gran novetat de Jesús i el que provoca escàndol en els seus contemporanis! Acull tothom de manera ben universal, podríem dir ben «catòlica». Ho diu com a missatge –Déu és Pare de tots– i ho practica en la vida acollint tothom. No podia ser d'una altra manera: si aquesta era la manera de ser de Déu, aquesta ha de ser la manera de ser de la persona humana, i Jesús ho viu de manera excel·lent. Per això sorprèn. És normal, doncs, que aquesta sigui la virtut que Jesús demani als seus seguidors, «així veuran les vostres bones obres i glorificaran el vostre Pare del cel» (Mt 5,16).

Al final potser aquest és el sentit veritable de l'acolliment cristià, un acolliment que ha de ser fet a imatge i semblança del de Jesús i que, per tant, s'ha de distingir per acollir aquells que ningú no acull. Tot això és importantíssim perquè porta a la segona accepció del concepte acolliment i perquè ajuda a entendre millor els subjectes actiu i passiu de l'acolliment. És a dir, finalment en l'acolliment del que es tracta és d'acollir el que Jesús està proposant, el seu missatge central sobre Déu, que té conseqüències immediates per a la persona humana i el món.

Jesús parla molt de l'acolliment del seu missatge, estretament lligat a l'acolliment de la seva persona. I la primera església ho concreta amb la fórmula «acollir la Paraula», i fer-ho en el cor. Només es pot anar més enllà en el tema de l'acolliment a l'estil de Jesús, si s'ha acollit la Paraula, el seu missatge. La Paraula, per tant, és primordial i primera. Aquest és el sentit ple quan diu, «m'acull a mi», i ho complementa meravellosament: «qui m'acull a mi, acull el qui m'ha enviat» (Mt 10,40).

Sense aquesta fonamentació, el discurs sobre l'acolliment no passaria de ser allò que ja es pot fer humanament i prou (a l'estil d'una estratègia de mercat). Amb la Paraula, l'acolliment (l'hospitalitat) passa a ser una virtut fonamental, i en conseqüència, una actitud pastoral.

En el fons, d'aquí neix aquell concepte teològic de la «recepció». Es tracta de rebre-ho en el cor, formant part del missatge de Jesús, fent-ne una virtut essencial que porti a mantenir les actituds necessàries que ho facin possible i que, com que s'ha rebut en el cor, surten del cor.

Encara val la pena fer una reflexió des de la Regla de sant Benet. Aquest text venerable, dedica el capítol LIII a concretar com s'ha d'acollir els forasters, i diu literalment: «Tots els forasters que es presenten han de ser acollits com el Crist, ja que ell un dia dirà: "Era foraster i em vau acollir" (Mt 25,35). I que a tothom es tributi l'honor convenient, sobretot als germans en la fe i als pelegrins» (1-2).

«Acollir l'hoste com el Crist». ¿Com es pot acollir si jo no estic a punt, és a dir, si no estic en les millors condicions (psicològiques i/o espirituals) per a fer-ho? La pregunta sorgia en un diàleg amb una persona forjada per una llarga i profunda trajectòria en l'acolliment benedictí. Es tractava de traduir la virtut evangèlica en actitud cristiana contínua. La reflexió en diàleg ens va portar a adonar-nos que la pràctica de l'acolliment cristià em des-centra de mi, per a centrar-me en l'altre a qui vull i he d'acollir. Ell –i no jo– passa a ser l'important, el centre. I jo quedo des-centrat. Quan ho faig així, quan em pre-ocupo més de l'altre que de mi mateix, és quan resulta que el gran beneficiat de l'acolliment no és pas el qui és acollit, sinó que ho és el qui acull. L'acolliment em transforma –em converteix– perquè m'obliga a centrar-me en l'altre i no en mi mateix. Buida del meu cor les «meves» pre-ocupacions, per a fer-me «ocupar» de l'altre i de les seves pre-ocupacions. L'acolliment comença per ell, per l'altre. Em situa, doncs, en l'alteritat.

La Regla de sant Benet citava amb tota lògica Mt 25, l'escena de l'anomenat judici final. Em va venir al cap una anècdota a partir d'un error tipogràfic en una edició catalana ja antiga del Nou Testament, on deia: «tenia gana i em donareu beure»! Vaig pensar que molt sovint, en traduir a la pràctica l'acolliment, si no comença sincerament i honrada per l'altre i no pas per mi mateix, em pot situar sovint en aquesta paradoxa: que l'altre tingui gana i que jo, amb tota la bona voluntat, li estigui donant de beure sense adonar-me de què li convé de veritat...

El resultat final és de nou aquell «m'acolliu a mi» que ja hem trobat. Perquè quan ens hem des-centrat de nosaltres mateixos per centrar-nos del tot en l'altre, el que fem és buidar el nostre cor de nosaltres mateixos per omplir-lo de l'altre. I omplint-lo de l'altre, sigui qui sigui, l'estem omplint de l'Altre que és Déu mateix. Així omplim, el cor de Déu, no perquè ho «volem fer» en un moviment més o menys estratègic o voluntarista, sinó perquè és un veritable moviment d'amor. Per això és una virtut! I ha de ser una actitud! A imatge i semblança de Jesús.

Ho resumeix meravellosament bé l'evangeli de Joan en l'escena del rentament de peus:

Si, doncs, jo, que soc el Mestre i el Senyor, us he rentat els peus, també vosaltres us els heu de rentar els uns als altres. Us he donat exemple perquè, tal com jo us ho he fet, ho feu també vosaltres. Us ho ben asseguro: el criat no és més important que el seu amo, ni l'enviat més important que el qui l'envia. Ara que heu entès tot això, feliços de vosaltres si ho poseu en pràctica! Us ho ben asseguro: qui acull els qui jo enviaré, m'acull a mi, i qui m'acull a mi, acull el qui m'ha enviat (Jn 13,14-17.20).

És el Fill de l'home «que no ha vingut a ser servit, sinó a servir i a donar la seva vida com a rescat per tothom» (Mt 20,28).

Aquesta és la manera de ser de Déu i així s'ha manifestat en la història de la salvació, la història del des-centrament de Déu que es vol centrar en la persona humana perquè Déu vol acollir l'home en la seva vida trinitària. Per a fer-ho escull el camí de deixar-se acollir, de ser acollit per l'home al qual vol salvar. La salvació ha de ser l'etern acolliment de l'altre en l'amor. Joan, en el pròleg del seu evangeli, manifesta que «ha vingut a casa seva, i els seus no

l'han acollit. Però a tots els qui l'han rebut, als qui creuen en el seu nom, els ha concedit de ser fills de Déu» (Jn 1,11-12). Així, tot deixant-se acollir en Jesús, Déu acaba acollint fins i tot els qui no són «seus». Aquesta és la gran virtut de la universalitat, de la catolicitat de Déu. Només Déu és veritablement «catòlic»!

La universalitat haurà de ser el distintiu cristià de l'acolliment, com a virtut fonamental transformada en actitud pastoral. A l'església naixent hi cap tothom. Aquesta va ser la gran innovació –revolució– que va introduir la fe cristiana. No hi ha res que pugui excloure en una doctrina que essencialment inclou i ho fa des de Déu. Explica això l'expansió rapidíssima del cristianisme? L'Esperit ho va conduir.

L'església, els cristians, haurem de continuar essent «signe», «sagrament» d'aquest Regne de Déu. L'acolliment universal n'és el gran signe. Al final aquesta serà sempre – sempre!– la nostra missió eclesial. Per aconseguir tot això, que és essencial, no podem oblidar el lloc on es troba la fonamentació de l'actitud cristiana de l'acolliment: en la Paraula!

Per això cal practicar un acolliment continu i permanent de la Paraula (i del sagrament). D'aquí en deriva la virtut de l'acolliment com a actitud. Ha d'arribar a ser una manera de ser, com la de Jesús: el servei. I moltes coses, en els temps recents i avui, provoquen que en parlem.

L'acolliment, l'acompanyament i el sosteniment, em posen un repte únic perquè em posen davant de mi mateix amb radicalitat i cruesa, perquè em fan acompanyar aquell que camina potser avui sense esperança. I això em posa davant de la meua esperança.

Al cap i a la fi aquesta és la pitjor crisi del nostre món, la crisi d'avui: hem barrat el pas a l'esperança: «nosaltres ens pensàvem, però...», diuen amb cruesa aquells caminants pel camí d'Emaús de Lluc 24, diuen a qui els acompanya que estan en situació de cansament, que viuen massa desencisats. La crisi no és de fe (Paraula), la crisi és d'esperança quan resulta que el que se'ns demana és precisament que «estigueu sempre a punt per a donar una resposta a tothom qui us demani raó de la vostra esperança» (1Pe 3,15). Tot i que fe i esperança serien ben bé intercanviables. Hi entrarem tot seguit.

En un món en què tenim paradigmes totalment nous i desconeguts, en aquest canvi d'època del qual la IA, la Intel·ligència Artificial, en seria el paradigma, el que cal és esperança.

3. Una reflexió sobre l'esperança: Només l'esperança té futur

Abans, no pas massa temps enrere, en la nostra vida el present esclavitzava i calia alliberar-se'n! Les situacions de la vida eren opressores i ens empenyien a alliberar-nos-en. Sempre havia passat més o menys així. La fe ho facilitava perquè ens feia creure de debò que aquest alliberament seria possible i treballàvem per a fer-lo real. La crida paradigmàtica de Déu a Moisès narrada en el capítol 3 del llibre de l'Èxode ho descriu meravellosament:

El Senyor li digué: «He vist l'opressió del meu poble a Egipte i he sentit com clama per culpa dels seus explotadors. Conec els seus sofriments; per això he baixat a alliberar-lo del poder dels egipcis i fer-lo pujar des d'Egipte [...] Ara, doncs, jo t'envio al faraó; ves-hi i fes sortir d'Egipte els israelites, el meu poble». Moisès digué a Déu: «Qui soc jo per a anar a trobar el faraó i fer sortir els israelites d'Egipte?» Déu li va respondre: «Jo soc amb tu» (Ex 3,7-8.10-12).

Efectivament, l'èxode es va produir per obra de Déu. La fe convida sempre a fer aquesta mirada al passat per recordar que això és el que Déu vol.

Avui, però, el present ens fa viure en el que s'ha volgut anomenar com un mareig existencial sotmesos com estem a una mena d'ingravedesa perquè no tenim on posar els peus amb fermesa; perquè tot passa, tot és relatiu, perquè no hi ha estructura, ni esquelet ni fonament. Tot és líquid o gasós, es diu. Res no dura, res no té futur; tot està destinat a desaparèixer substituït per quelcom aparentment millor o més eficaç. Avui qualsevol cosa és així, com podria ser d'una altra manera, i ens convida a adonar-nos que res no és definitiu. La nostra mateixa experiència ens ho confirma. Mai no ens ho hauríem pogut pensar ni preveure.

Però el meu cor reclama amb insistència poder viure la vida amb sentit, amb solidesa, amb fermesa, sabent on posar els peus per gaudir d'una certa seguretat en la vida. No sabem viure sense fonament, sense estructura, sense esquelet. Retrobem novament allò del cor inquiet d'Agustí i ho repetim amb delit:

Ens vau fer per a vós i és inquiet el nostre cor fins que reposi en vós (*Conf. I,1,1*).

Aleshores és quan ens adonem que només l'esperança ens projecta al futur sense fer-nos evadir del present. I ho fa a partir del passat. L'esperança ens torna a alliberar del present – allò que ja havia fet la fe– per ajudar-nos a viure en el futur i relativitzar la servitud gasosa del moment present.

És això el que ens permet moure'ns amb fermesa, amb solidesa, amb estructura, perquè el fonament no el tenim en l'aquí inexistent sinó en el passat esdevingut ja que ens projecta vers el futur real i existent, que no és una il·lusió.

Al final aquest és el memorial del passat. Aquell al qual ja va convidar Déu des del primer èxode alliberador, per fer cada any el sopar pasqual al qual només hi ha de ser present el que cregui –la fe– que Déu allibera de la servitud del present i estigui disposat a caminar cap al futur –l'esperança– on Déu l'espera.

Per a menjar-lo, tingueu el cos cenyit, les sandàlies posades i el bastó a la mà. Us l'heu de menjar a correu. És la Pasqua del Senyor. Aquella nit travessaré el país d'Egipte i faré morir tots els seus primogènits, tant els dels homes com els dels animals, i faré justícia contra els déus d'Egipte. Jo soc el Senyor (Ex 12,11-12).

La celebració és, doncs, memorial del passat i anunci del futur. Perquè la fe es resol en esperança! Aquest deu ser el sentit del text que ja hem citat, però que ara cal llegir sencer:

Si esteu apassionats per fer el bé, qui us podrà fer cap mal? Més encara, si heu de sofrir pel fet de ser justos, feliços de vosaltres! *No heu de témer l'altra gent ni heu de tremolar davant d'ells.* Reconegueu en els vostres cors el Crist com a Senyor; estigueu sempre a punt per a donar una resposta a tothom qui us demani raó de la vostra esperança. Però feu-ho suaument i amb respecte, mantenint la rectitud de consciència; així quedaran confosos els qui ara us calumnien, els qui us difamen per la vostra recta manera de viure en Crist. Perquè val més sofrir, si aquest és el voler de Déu, per haver fet el bé que no pas per haver fet el mal (1Pe 3,13-17).

No hem de ser dipòsits de fe! Cal ser portadors d'esperança! I l'esperança ens ha de fer de motor de vida en la caritat. I ens permet viure en plenitud i totalitat el món present tal com és sense quedar-hi absorbits, ni diluïts, ni desintegrats. Tot això, però, ens és donat, no deriva de la nostra il·lusió o imaginació.

L'esperança ens fa superar l'individualisme ferotge. Ens aboca a la comunitat. Ens fa prou humils per a acceptar que el més important de nosaltres, no ve de nosaltres: ens és donat, des de la creació fins a la consumació de tot en positiu. Tot ens ve dels altres, i finalment de l'Altre. Per això existeix l'Església: per ser transmissora d'aquesta Bona Notícia: la vida té sentit!

Aquesta hauria de ser la pastoral d'avui i de sempre: portadors de respostes esperançades, ajudant a acceptar les preguntes i a formular-se-les, en diàleg, sinodalment, amb una espiritualitat que és comunitària i sacramental i que per tant la celebra amb qualitat, perquè el protagonista ja no som nosaltres, és Aquell que ens dona esperança: Déu mateix revelat en Jesús. Això ho vivim en comunitats càlides esperançades i esperançadores.

D'alguna manera cal dir que ara ha canviat el subjecte Església i que hem arribat a allò que volia el Vaticà II a la *Lumen gentium*: ser poble de Déu. I aquí és on hi ha la dificultat més gran i el goig més immens del ministeri ordenat: estar al servei de fer-ho possible, perquè tot es resol en l'Eucaristia, com a Emaús! Però això és tot un altre tema que només podem deixar apuntat.

4. De l'esperança a la joia! El Jubileu, pelegrins d'esperança

Immersos en aquest convenciment que avui el que ens cal sobretot és ser portadors d'esperança, és quan el papa Francesc publica la Butlla de convocatòria del Jubileu Ordinaris de l'any 2025, *Spes non confundit*, amb la reflexió justificativa del perquè posava l'esperança com a lema d'aquest any, una esperança que no defrauda, seguint la frase de Pau a la carta als Romans. La descripció de la necessitat de ser apòstols d'esperança amb accions concretes és ben diàfana.

I, perquè el text mateix hi remet, me'n vaig anar a rellegir la carta encíclica *Spe Salvi* del papa Benet XVI, de l'any 2007, i en vaig recuperar el número 2, i em va tornar a impactar la cita que fa de la carta als Efesis 2,12: «Vivíeu en el món sense esperança i sense Déu».

Val la pena llegir sencer el text de *Spe salvi* 2, que porta el subtítol de: «La fe és esperança», per la densitat que té. Diu:

Abans d'ocupar-nos d'aquestes preguntes que ens hem fet, i que avui són percebudes d'una manera particularment intensa, hem d'escoltar encara amb una mica més d'atenció el testimoni de la Bíblia sobre l'esperança. En efecte, *esperança* és una paraula central de la fe bíblica, fins al punt que en molts passatges les paraules *fe* i *esperança* semblen intercanviables. Així, la Carta als Hebreus uneix estretament la «plenitud de la fe» (cf. 10,22) amb la «indefectible esperança que professem» (cf. 10,23). També, quan la Primera Carta de Pere exhorta els cristians a estar sempre a punt per a donar una resposta sobre el *logos* –el sentit i la raó– de la seva esperança (cf. 3,15), *esperança* equival a *fe*. El fet d'haver rebut com a do una esperança fiable va ser determinant per a la consciència dels primers cristians, com es posa de manifest també quan l'existència cristiana es compara amb la vida anterior a la fe o amb la situació dels seguidors d'altres religions. Pau recorda als efesis que abans de la seva trobada amb Crist no tenien en el món «ni esperança ni Déu» (cf. Ef 2,12). Naturalment, ell sabia que havien tingut déus, que havien tingut una religió, però els seus déus s'havien demostrat incerts i dels seus mites contradictoris no sorgia cap esperança. Malgrat els déus, estaven «sense Déu» i, per consegüent, es trobaven en un món fosc, davant un futur ple d'ombres. «In nihilo ab nihilo quam cito recidimus» 'en el no-res, del no-res, que aviat que recaiem', diu un epitafi d'aquella època, paraules en què apareix sense ambigüïtats el mateix a què Pau es referia. En el mateix sentit, els diu als de Tessalònica: «No us entristiu com

fan els altres, els qui no tenen esperança» (1Te 4,13). En aquest cas apareix també com a element distintiu dels cristians el fet que tenen un futur: no és que coneguin els detalls del que els espera, però saben que la seva vida, en conjunt, no acaba en el buit. Només quan el futur és cert com a realitat positiva, es fa suportable també el present. D'aquesta manera, podem dir ara: el cristianisme no era només una «bona notícia», una comunicació de continguts desconeguts fins aquell moment. En el nostre llenguatge es diria: el missatge cristià no era només *informatiu*, sinó *performatiu*. Això significa que l'evangeli no és només una comunicació de coses que es poden saber, sinó una comunicació que comporta fets i canvia la vida. La porta fosca del temps, del futur, ha estat oberta de bat a bat. Qui té esperança viu d'una altra manera; se li ha donat una vida nova.

Em va impactar d'una manera especial l'afirmació de Pau al efesis, que sempre m'havia passat desapercebuda:

En aquell temps vivíeu separats de Crist, privats de la ciutadania d'Israel, forasters a la promesa i a les aliances. Vivíeu en el món sense esperança i sense Déu; ara, en canvi, viviu en Jesucrist. Aleshores éreu lluny, però ara la sang del Crist us ha apropat. Ell és la nostra pau (Ef 2,12-14).

No tenir Déu és no tenir esperança. No tenir esperança és no tenir Déu. Els déus d'aquell temps en el paganisme, els d'avui, innombrables, els déus de sempre, no poden aportar esperança. No poden acompanyar, no poden sostenir, no poden acollir, no tenen història.

El Déu del judaisme té història, però no pot portar a la salvació de debò, perquè es queda aquí; és immanent i l'exigència és ètica.

Per això cal ser salvats en esperança: «Hem estat salvats, però només en esperança. Ara bé, veure el que s'espera no és esperança: allò que es veu, per què s'ha d'esperar? Però nosaltres esperem allò que no veiem, i ho anhelem amb constància» (Rm 8,24-25).

I d'aquí cap a l'*Spes non confudit*, «l'esperança no pot defraudar» (Rm 5,5), i cap a l'any jubilar. A viure el pelegrinatge de l'esperança, acollint-nos, acompanyant-nos, sostenint-nos en l'esperança!

Plens de joia, d'una alegria immensa que mai ningú no ens podrà prendre, perquè, diu Jesús: «no m'heu escollit vosaltres a mi; soc jo qui us he escollit a vosaltres i us he confiat la missió d'anar pertot arreu i donar fruit, i un fruit que duri per sempre» (Jn 15,16).

Joan Torra Bitlloch